

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Кафедра цивільного права

ІТ-ПРАВО ТА КІБЕРБЕЗПЕКА В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнського круглого столу**

Одеса,
12 квітня 2025 року

Одеса
Фенікс
2025

УДК 342.95 : 343.32 (477): 351.863
I-52

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора **Є. Харитонова**,
кандидатки юридичних наук, доцентки **Ю. Кривенко**.

Упорядники-укладачі:

Кривенко Юлія – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», доцентка;

Лешкова Єлизавета – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

ІТ-право та кібербезпека в умовах гібридної війни :
I-52 матеріали Всеукр. круглого столу (м. Одеса, 12 квіт. 2025 р.) / за заг. ред.: Є. О. Харитонова, Ю. Кривенко ; кафедра цив. права НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 138 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-57-3

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем ІТ-права та кібербезпеки, які були оприлюднені на Всеукраїнському круглому столі «ІТ-право та кібербезпека в умовах гібридної війни» 12 квітня 2025 у Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення громадськості з дослідженнями науковців у сфері ІТ-права та кібербезпеки і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в практичній діяльності.

УДК 342.95 : 343.32 (477): 351.863

*Матеріали видано в авторській редакції.
Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть
учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти,
які рекомендували ці матеріали до друку.*

ISBN 978-617-8430-57-3

© Колектив авторів, 2025

© НУ «Одеська юридична академія»,
2025

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про платіжні послуги: закон України від 30.06.2021 за станом на 15.11.2024 N1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>.

2. Звіт НБУ про платіжний ринок України, 2025. Національний банк України. URL: www.bank.gov.ua.

Спасова Катерина Іванівна,

*кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЦИФРОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

У ХХІ столітті цифрова ідентичність стала невід’ємною частиною соціального буття людини. У віртуальному просторі формується нова парадигма представлення особистості – від цифрового образу до цифрової особистості. Це викликає потребу у правовому осмисленні цифрової ідентичності та її захисті засобами цивільного права і процесу. Особливої актуальності ця тема набуває в контексті масового поширення соціальних мереж, де кожна особа має змогу створити, модифікувати або втратити контроль над своїм цифровим образом.

Особливої ваги проблема набуває в умовах гібридної війни, коли кіберпростір стає ареною інформаційної боротьби, а соціальні мережі та месенджери – інструментами як впливу, так і зловживань. Сучасні реалії демонструють небезпечні тенденції – масове викрадення облікових записів у Telegram, Viber, WhatsApp, Facebook тощо. Ці випадки супроводжуються привласненням цифрової ідентичності, використанням її для здійснення шахрайських дій, поширення дезінформації або психологічного впливу. Такі дії мають не лише кримінальну, а й цивільно-правову природу, адже завдають шкоди особистим немайновим правам особи та її репутації.

Під цифровою ідентичністю розуміємо сукупність даних, які дозволяють ідентифікувати особу у цифровому середовищі: ім’я, фото, електронні профілі, поведінкові маркери, біометричні дані тощо. У контексті соціальних мереж це – цифровий відбиток ко-

ристувача, створений через його активність, який формує публічне уявлення про нього. Згідно з дослідженням Є.О. Харитонova, О.І. Харитонovої, цифрова особистість охоплює всі елементи, що дозволяють представити людину у віртуальному просторі, включно з її комунікацією, уподобаннями, зображенням, поведінковими рисами та контентом, яким вона ділиться онлайн [1, С. 6].

З правової точки зору цифрова ідентичність вважається об'єктом права – вона не є суб'єктом, але може підпадати під захист особистих немайнових прав (ім'я, зображення, недоторканність приватного життя) та частково – інтелектуальної власності. Проблема полягає в тому, що її статус не врегульований на рівні Цивільного кодексу України або спеціального закону. Слід звернути увагу на те, що відсутність чіткого нормативного визначення цифрової ідентичності створює колізії у випадках її порушення, особливо у справах, пов'язаних з репутацією, доступом до акаунтів, або deepfake-контентом.

У цьому контексті важливо звернутися до проблематики порушення немайнових прав інтелектуальної власності у соціальних мережах. Так, платформи типу Facebook, Instagram чи Youtube є осередками масового копіювання контенту – від фото і відео до літературних творів – без згоди авторів. Цифрова природа інформації у мережі нівелює різницю між оригіналом і копією, а традиційні правові механізми виявляються неефективними в умовах бінарного середовища. Сторінка користувача в соціальній мережі, яка поєднує персональні дані, візуальні і текстові елементи, може розглядатись як складний об'єкт авторського права [2, С. 164].

Цифрову ідентичність можна вважати складовою частиною немайнових благ, які згідно зі ст. 201 ЦК України є об'єктами цивільних прав. Статті 277 та 297 ЦК України забезпечують захист честі, гідності та ділової репутації, що може бути застосовано у разі поширення неправдивої інформації або створення фейкового образу особи в мережі. Однак цього часто недостатньо. Соціальні мережі стають не лише платформою для самовираження, а й потенційним джерелом правопорушень, де факт порушення ідентичності складно довести без комплексної правової доктрини.

Одним із ключових інструментів захисту цифрової ідентичності є цивільне судочинство. Позови можуть стосуватися: спростування недостовірної інформації, заборони використання чужого акаунта, відшкодування моральної шкоди, визнання права на доступ або повернення контролю над акаунтом. У зв'язку з цим постає проблема допустимості та автентичності доказів у вигляді скріншотів, записів, метаданих, що вимагає вдосконалення процесуального законодавства, зокрема в частині електронних доказів.

Філософські та соціологічні аспекти цифрової ідентичності дозволяють глибше зрозуміти природу цього явища. Як стверджують Л. А. Усанова, Г. Г. Супрун, цифрова ідентичність є інструментом самопрезентації у мережевому просторі. Вона може бути як справжнім «Я», так і сконструйованим образом, що слугує певній меті – соціальній легітимації, впливу, маніпуляції чи ідентифікації у певному соціальному контексті. У цьому контексті особливої ваги набуває поняття мобільної ідентичності, що змінюється залежно від середовища і цілей користувача [3, С. 69].

Окремої уваги заслуговує явище цифрової спадщини. Після смерті користувача його акаунти, контент, цифрові образи не зникають, а продовжують існувати у віртуальному просторі. О. І. Харитонova і Є. О. Харитонов вводять термін «цифрова смерть» – момент, коли цифрова ідентичність особи переходить у режим спадщини. Важливим є питання про те, хто має право на управління цими активами: спадкоємці, платформи чи держава? Наразі ст. 1236 ЦК України лише частково зачіпає це питання, але комплексного підходу у законодавстві поки немає.

Отже, цифрова ідентичність у соціальних мережах – це складний правовий, соціальний та технологічний феномен. Вона потребує:

- доктринального осмислення як об'єкта цивільних прав;
- включення у класифікації нематеріальних благ та об'єктів особистих немайнових прав;
- оновлення підходів до процесуального захисту – особливо у сфері електронних доказів;

- розробки спеціального законодавства щодо цифрової спадщини та цифрових прав особи;
- введення спеціального режиму правового регулювання соціальних мереж, який забезпечить реальний захист цифрової ідентичності, включаючи право розпорядження контентом, створеним користувачем;
- врахування ризиків кіберзагроз і масового привласнення цифрової особистості у період гібридної війни – як додаткового чинника, що потребує негайного юридичного реагування.

Вивчення цифрової ідентичності на стику права, філософії та соціальних комунікацій дає змогу сформулювати нові підходи до розуміння особистості в епоху інформаційного суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Харитонova О. І., Харитонов Є. О. Цифрова людина, цифрова особа та цифрова особистість: до проблеми співвідношення. *Часопис цивілістики*. 2023. Вип. 49. С. 5–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chas_2023_49_3
2. Відшкодування шкоди завданої розповсюдженням недостовірної інформації в соціальних мережах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2019. № 42. Т. 1. С. 162–165.
3. Усанова Л. А., Супрун Г. Г. Цифрова ідентичність як відображення інформаційного суспільства. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2021. № 13. С. 67–70. URL: http://apfs.nuoua.od.ua/archive/30_2021/13.pdf

Токарева Віра Олександрівна,

*кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ АВТОНОМНИХ СИСТЕМ У ЗБРОЙНОМУ КОНФЛІКТІ

Протягом останнього десятиліття дискусії навколо використання автономних систем у військовій сфері значною мірою були зосереджені на автономних системах зброї. Використання автономних систем зброї дійсно викликають гостре занепокоєння, оскільки використання автономних систем полягає в тому, що вони вико-

Резніченко Семен Васильович НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ПАСАЖИРІВ АВТОБУСАМИ	67
Святошнюк Арина Леонідівна ЗМІСТ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	73
Спасова Катерина Іванівна ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЦИФРОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ	75
Токарева Віра Олександрівна ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ АВТОНОМНИХ СИСТЕМ У ЗБРОЙНОМУ КОНФЛІКТІ	78
Вовчок Руслан Володимирович ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА В ЕПОХУ СТІМКОГО РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	81
Кірсанов Олексій Володимирович ВЕРИФІКАЦІЯ БАНКІВСЬКИХ КАРТ КЛІЄНТА	85
Коштура Богдан Вячеславович ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК УЧАСНИК ЕЛЕКТРОННИХ ПРАВОЧИНІВ	87
Романовський Денис Сергійович ІТ ПРАВА ТА КІБЕРБЕЗПЕКА ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	91
Рябченко Вікторія Олександрівна ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ВІД ВЕРБУВАННЯ ФСБ У СОЦМЕРЕЖІ «ТЕЛЕГРАМ»	95
Балик Даша Вікторівна ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЦИФРОВІ РЕЧІ	99
Білошкурський Микола Миколайович ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ІГРОВОЇ ОНЛАЙН-РЕЧІ НА ПРИКЛАДІ СЕРВІСУ STEAM	104
Забудько Анастасія Сергіївна ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ	111
Костенко Олександр Сергійович АВТОРСЬКІ ПРАВА НА ОБ'ЄКТИ, СТВОРЕНІ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ	115
Мурашева Катерина Василівна ПЕРСОНАЛЬНІ ДАНІ ТА ЇХ ЗАХИСТ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ В УМОВАХ КІБЕРЗАГРОЗ	119
Рогожа Валерія Василівна РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В КІБЕРБЕЗПЕЦІ: ЗАХИСТ ЧИ ЗАГРОЗА?	124
Фасій Анастасія Володимирівна ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕКЛАМИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ	128
ВИСНОВКИ	132